

Ana María Matute: «L'amor és una equivocació meravellosa»

L'escriptora deia que «tots portem dintre el nen que vam ser»

"Escriure és una cacera d'un mateix". Ana María Matute va néixer el 26 de juliol del 1925 a Barcelona, on va morir el 25 de juny del 2014. Recordem la novel·lista amb una conversa honesta sobre la vida.

Europa Press

De gran vull ser com vostè. O ho hauria de dir al revés i ja vaig ser com vostè de petita? Es considera encara una nena?

No, això és una d'aquelles etiquetes que et pengen. Conservo moltes coses de la meua infància, la infància marca a tothom. Tots portem dintre el nen que vam ser encara que no ens n'adonem. De petits escoltem cada paraula per primera vegada, veiem l'arròs o una persona, per exemple, això com no ens ha de marcar...? És molt interessant indagar allò que els nens interpreten de la vida.

Quan parla del món infantil, ho fa amb certa crueltat.

No, "certa" no: amb una crueltat tremenda. Els nens són cruelíssims. A més, encara no tenen ben format el concepte del bé i del mal. I el ser humà no és bondadós per naturalesa. He dit moltes vegades que no estic gens orgullosa de pertànyer a l'espècie humana. No dic que ho lamenti, però

orgullosa no n'estic. El que ha fet l'ésser humà amb els seus iguals no ho ha fet cap animal.

Com a humana, se sent orgullosa d'alguna cosa?

Sí, de l'amor. De la capacitat d'estimar. Jo he conegut l'amor i també l'he patit. L'amor és una equivocació meravellosa.

Vostè ha tingut un marit bo i un de dolent.

Exactament. Del segon, el Bo, en tinc un record meravellós. I ara, després de tants anys, penso que el primer tampoc era tan dolent. Era un home que no havia nascut per estar casat. Però mala persona no era. I em va donar el que més m'estimo del món, que és el meu fill.

Sí, però també va intentar prendre-l'hi.

Bé, no va ser ell sinó la llei. Ell va aprofitar aquesta llei no pas per treure'm la custòdia del fill, sinó per intentar que tornés amb ell. Imagina't quina estratègia més dolenta.

Després va trobar el seu príncep blau?

No sé si era blau o morat, però estava molt bé. Vaig estar molts anys amb ell, vint-i-vuit, fins que es va morir. Tenia les seves coses, no hi ha res perfecte en aquesta vida. L'amor també té les seves sotragades. Precisament, quan és amor se superen aquestes sotragades. El Bo era un home meravellós. I guapíssim: s'assemblava a Paul Newman. Saps aquells ulls que quan et miren, et sents dona...? Que ridícul! Que cursi... [Es tapa la cara i s'ajeu al sofà.]

No ha escrit només sobre fades i gnoms...

No he escrit mai sobre fades i gnoms, la veritat. El que passa és que, en alguns llibres meus que passen a l'Edat Mitjana, les fades i els gnoms formen part de la trama perquè en aquella època la gent hi creia cegament. No pots escriure un llibre que transcorre llavors sense introduir-hi un element que per a ells era importantíssim. I per a mi, també.

Doncs jo crec en els gnoms.

Mira, aquesta casa que estic a mig construir no és per a nines, és per a gnoms.

I la vénen a visitar?

Cada dia.

Encara fa cases de fusta...

Fins fa poc les feia jo mateixa. Ara compro les peces i les vaig muntant. La fusteria m'encanta.

Vostè ha estat autodidacta. Va començar a llegir sola, als quatre anys. Va començar a escriure als cinc. Es considera una aventurera?

I tant! Sóc aventurera fins a la mort.

I què la va dur a escriure?

Doncs mira, suposo que el mateix que a tots els escriptors: un desig de comunicar-me. En realitat és molt misteriós, com tot a la vida. La vida és màgica. Escriure és una cacera d'un mateix.

De jove lligava molt pel fet de ser escriptora?

Per ser escriptora, no: per ser jo. Ser escriptora m'hauria pogut perjudicar i no ho va fer. Però és que llavors les dones havien de ser tontes. Jo he viscut aquella època. He estat una francitadora. Ni era tonta ni em feia passar per tonta. He pentinat molts homes amb la ratlla al mig. Sortia sempre amb gent més gran. No hi havia escriptors joves, i dones encara menys. Hi havia Carmen Laforet i ja està. Realment, estàvem molt soles. Jo anava amb aquesta gent, que tenien una mentalitat més oberta.

L'anomenaven El Pequeño Cosaco.

L'alcohol està molt bé quan tens divuit anys. I als vuitanta-cinc, també. Però també és veritat que se't posa millor als divuit.

Vostè mai ha amagat que li agrada beure.

M'agrada beure, però no emborratjar-me. Home, potser algun cop no me n'he adonat i m'he passat una mica. Bec amb prudència.

Per què va passar del whisky al gintònic?

Perquè el whisky és barroc. I el gintònic, lúcid. El whisky està molt bé, però arriba un moment que és massa fort. Amb el gintònic em defenso bastant bé. Però no cada dia, de tant en tant: un o dos cops a la setmana.

A part d'escriure i de beure de tant en tant, què li agrada fer?

Estar amb els meus amics, xerrar, llegir. M'agrada molt pintar i dibuixar, però ara les meves mans ja no responen. M'agradava molt la fusteria. I tantes coses! M'agrada el cine. Parlar. Tenir una vida activa en el sentit d'intercanviar idees.

L'he vist en alguna festa a casa de l'editora Esther Tusquets.

Som amigues íntimes des de fa molts anys. Ara estem les dues una mica *pachuchitas*, però ens truquem per anar a menjar juntes. També sóc amiga de tota la vida de l'Ana María Moix. I de Montserrat Roig, que va morir. I de Carme Riera.

I de l'agent literària Carme Balcells, que la va obligar una mica a escriure *Olvidado rey Gudú*.

Una mica, no: molt. L'hi agraeixo amb tota l'ànima. Té una personalitat tremenda. És forta, sap el que vol. Ha canviat del tot el món de l'edició, el tracte que tenen els editors amb el pobre escriptor.

I quan es reuneix amb les seves amigues, de què parlen? De llibres?

Per favor! Parlem de tot. Però de literatura... quin avorriment! Jo no parlo a penes de literatura, jo la fabrico. Parlem del mateix que parles tu amb les teves amigues.

Buf, nosaltres parlem d'homes.

Nosaltres, també. De dones i homes i nens. Els homes són un bon tema. I per a ells, nosaltres també som un bon tema. Perquè ens estem barallant contínuament, però no podem viure els uns sense els altres.

Es considera presumida?

Ho he estat, però ara *no está el horno para bollos*. L'únic que pots fer quan arribes a certa edat

és no ofendre amb la teva presència. Has d'anar neta. Pintada com un lloro, no. Odio les velles pintades, amb els llavis de vermell, no ho suportó. No m'he tenyit mai. Els cabells blancs em semblen molt bonics.

Es compra vostè les joies?

Unes sí i unes altres no. Tenia unes joies precioses heretades de la meua mare, joies de veritat. Però van passar per certes mans, es van vendre, es van empenyorar, es van perdre. I ara em queda alguna cosa, però acostumo a posar-me sobretot bijuteria.

Porta uns mitjons molt moderns.

T'agraden? He oblidat de treure-me'ls. Me'ls porta el meu fill d'Anglaterra perquè són molt calentons. Una neboda em diu: "Portes els mateixos mitjons que el màgic d'Oz". M'anava a posar mitges, però no m'he mirat. Si a mi m'agraden, ja n'hi ha prou.

És una persona que ho ha passat molt malament...

...i molt bé. He tingut una vida molt complicada. I molt interessant. Avui mateix algú m'ha preguntat per què no escric unes memòries. Doncs perquè no. La meua vida és meua. He passat una vida molt intensa, molt rica, i a temporades molt dolenta. Però amb moments de felicitat immensa. Conec la pena més fonda, però també la felicitat més gran, més brillant i esclatant. He sentit l'amor i m'he sentit estimada. Ho pot dir poca gent, això. Tot el que et passa a la vida s'ha d'acceptar, el que és bo i el que és dolent. Durant els anys que vaig passar amb el meu primer marit vaig aprendre moltes coses. Jo abans era una nena tonta, no sabia res de res. I llavors em vaig assabentar de tot. El problema és que me'n vaig assabentar de cop.

La vida...

...és màgia. Jo no escric literatura fantàstica, he escrit literatura màgica. I tenir un fill és màgia. Però quan em va dir que volia ser paracaigudista m'ho vaig passar fatal. Tendim a pensar que els fills són nostres, però també són seus. Encara que sigui un fill teu, és un ser humà. No el pots obligar a ser dentista com el pare si no li agraden les dents.

Educar un fill és fàcil?

És el més difícil del món. Nosaltres érem cinc germans, educats tots de la mateixa manera, i som tots diferents. Una era mestressa de casa, una altra una pintora estupenda, un noi metge i l'altre, industrial. I la Matutita, escriptora. Jo era una mica més solitària que els altres. Jugava sobretot amb els nois, perquè la meua germana gran (amb la qual ens estimàvem enormement) era una nena de nines, i jo no he jugat mai amb nines. La casa que faig ara és per als gnoms, no pas per a les nines. Jo preferia els follets i els elfs. I les bruixes. I les fades. Però no les de varetes: les fades veritables, les que vénen de la mitologia celta.

Vostè ha conegut algunes fades.

Moltes. Bé, tampoc tantes, perquè no n'hi ha gaires. Però, per exemple, vaig pel carrer i penso: "Aquesta és del gremi". Tenen una cara especial. Com te'n rius, no?

No, en absolut.

És magnífic riure! Allarga la vida.

El sentit de l'humor ens permet riure'ns de la mort.

I de nosaltres mateixos. Pobre de qui no se'n riu d'ell mateix. Hi ha gent que no riu. Neix amb la

carota trista, seriosa, es creuen més importants així.

Per ser feliç, cal apartar els mals records?

No convé recrear-s'hi. Et vénen quan et vénen, és clar. Els has d'apartar i quedar-te amb els bons. Hi ha qui disfruta recordant els mals moments... no, home, no. Ja en vindran d'altres, no et preocupis.

Podria fer una excepció i explicar el seu pitjor record?

Quan em van treure el nen. Va ser un turment. Però no és que me'l traguessin. En aquella època, quan et separaves d'entrada donaven els fills al pare, i tu havies de demostrar que eres una dona com cal... i jo no sé com són les dones com cal, però havies de demostrar-ho.

Això ha canviat molt.

Totalment. I aleshores també passava que els homes deien: va, que se'l quedi ella. Però el meu, com que estava molt enfadat perquè no es volia separar, va pensar: la molestaré tant com pugui. Per sort la meva sogra era molt bona, i em deixava veure el nen tots els caps de setmana. Quan al cap de gairebé tres anys me'n van donar la pàtria potestat, el vaig agafar i me'l vaig endur als Estats Units. Vaig estar a quatre universitats americanes: Oklahoma, Indiana, Virginia i Milwaukee. M'ho vaig passar molt bé, em van tractar fabulosament. El meu fill parla anglès perfectament, perquè el va aprendre llavors.

Com és un dia a la vida d'Ana María Matute?

No n'hi ha cap d'igual. Quan escric, m'hi poso a partir de les deu, mai abans. De matinar no me'n parlis. Després d'escriure, dino i faig la migdiada. I cap a les set escric una mica més. I després, el que sorgeixi: surto a prendre una copa o em quedo a casa. Dormo, que és meravellós. O llegeixo. Ara estic llegint moltíssim.

Llegeix en aquest sofà?

No, al llit. Tinc un llit molt acollidor. El meu fill hi ha posat tot de fusta al voltant, sembla un llit turc. I allà llegeixo, llegeixo i llegeixo. Ara he descobert la novel·la policíaca, i m'ho estic passant... De joveneta havia llegit Agatha Christie i Simenon, però no m'entusiasmaven.

També escriu al llit?

No, això no, continuo amb la meva màquina d'escriure elèctrica.

Res d'internet?

Ahir van venir a fer-me una trobada digital, i al final m'havien de fer una foto. Em van dir: agafi l'ordinador. Va ser la primera vegada que tocava un aparell d'aquests! La meva nora i el meu fill, sí. Però jo ja sóc molt vella. Em sembla molt bé. Tinc un amic molt amic, que es diu Javier Polo, que quan necessito saber alguna dada, li truco i me la busca.

Sempre té flors fresques a casa?

Me n'envien constantment. Cada dia rebo rams de flors, i estic contentíssima, m'encanten.

Vostè és una persona molt agrada i molt estimada.

Crec que sí. La gent em demostra molt afecte, és veritat. També és cert que jo no em fico mai amb ningú.

I a vegades no li ve una mica de gust?

Ai, no, quina mandra.

Ha viatjat molt?

Sí, molt. Menys a les antípodes, a Austràlia, he estat a tot arreu. A l'Àsia, a l'Índia... Viatjar em feia molta il·lusió, i el Bo em duia a tot arreu. Anàvem cada any a Hong Kong, una ciutat que m'apassiona. Fa poc he llegit una novel·la negra que passa a Hong Kong, l'última de Connelly, i em queien les llàgrimes recordant-ho tot. I a Moscou em va abraçar Neruda. Em va dir: "No pensava que fossis tan jove". I jo, ben contenta. Estàvem en un congrés mundial d'escriptors, al Kremlin. He voltat pel món sencer, filla. Boston m'encanta, tot Nova Anglaterra és preciós. El sud dels Estats Units també m'agrada molt: és Faulkner, el meu adorat Faulkner. No busco els autors als llocs, però els trobo. Com tot a la vida. El que es busca no es troba, i el que no es busca, apareix.

Ah, doncs jo busco l'amor.

El trobaràs. No el busquis, que se't farà esquiú. L'amistat és un sentiment meravellós, per a mi és gairebé tan important com l'amor. L'amor apareix, pum, quan menys te l'esperes. Quan vaig conèixer el Bo, jo m'havia separat i estava fastiguejada. Em deia que no em tornaria a acostar a un home mai de la vida. I va aparèixer aquell senyor meravellós, francès. Ell aleshores vivia a Hong Kong, i va retardar la tornada a Hong Kong per quedar-se amb mi. Després ja hi vam anar junts.

Quan començo un llibre seu, sento la mateixa emoció que quan, de petita, llegia enfilada en un arbre.

Això que em dius és molt bonic, m'has fet molt feliç. Això sí que em fa sentir orgullosa. Aquest és el millor premi. Per què escrivim, si no?